

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrť leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katoľ. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petlitrove za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do torka opoldne. — Ne zaprite reklamacije se pošiljajo proste.

NA VOJSKO!

Rusija mobilizira. — Nemčija mobilizira. — Prvi spopadi. — Most pri Belgradu razdrt. — Dva srbska parnika zajeta — Avstrija ne odneha od svojih zahtev. — Srbija se ne ukloni. — Vojska neizogibna. — Vele-vlasti se trudijo, da ne izbruhne svetovna vojska.

Vojska še sicer ni napovedana, vendar so se ob Donavi že naši in Srbi spopadli. Po celi Avstriji vlada le ena želja: Bog daj sijajne zmage avstrijskemu orožju! Ni ga naroda v celi državi, kateri bi v sedanjih resnih dneh ne odobral in s polnim navdušenjem ne spremljal odločnega nastopa avstrijske vlade. Sedaj zopet vsi s ponosom izgovarjamo besede: Avstriji smo!

Mi na vsak način ne odnehamo od svojih zahtev nasproti Srbiji. Ako jih Srbija noče radovoljno izpolniti, jo bomo prisilili z orožjem. Rusija je hotela posredovati, naj še podaljšamo Srbiji rok za odgovor na naše zahteve, a mi smo posredovanje odklonili. Vsako zavlačevanje je namreč odveč. Šest dolgih let je trajala naša potrpežljivost napram Srbiji. Toda ni je znala uvaževati, ampak nasprotno, postajala je od dne do dne drznejša. Sedaj, ko smo zagledali na njenih prstih kri našega priljubljenega prestolonaslednika, je potrpežljivosti konec.

Mnogi se bojijo svetovne vojske. Tudi mi je ne maramo. Naša zadeva se tiče le Srbije in če se druge države ne bodo vmešavale, svetovne vojske ne bo. Svetovne vojske bo kriv tisti, ki se bo pridružil Srbom in jih podpiral. Ruski car se očitno boji, da bi prevzel na svojo dušo in vest krivdo za svetovno vojsko. Zato še pomišlja, ali priskoči Srbom na pomoč ali ne. Vse druge države mu odsvetujejo. Ako se bo vključil temu odločil za svetovno vojsko, tem večja bo njegova krivda.

Ker je Rusija začela že deloma mobilizirati, je tudi naša zaveznica Nemčija odredila mobilizacijo. To še sicer ni svetovna vojska, toda priprave za njo so tukaj.

Prvi spopadi med Avstrijci in Srbi.

V ponedeljek, dne 27. t. m. je prišlo do prvega spopada med našimi in Srbi pri Temeš-Kubinu. Srbski

vojaki, ki so se nahajali na donavskih parobrodih, so začeli streljati na naše vojaštvo. Nasi vojaki so jim tudi s strelji odgovorili. Prišlo je do večjega spopada. S tem napadom so Srbi priznali vojno stanje. Sedaj ni treba Avstriji še posebej napovedati vojske, kajti Srbija je s tem napadom že začela sama vojsko proti nam.

Kakor se poroča, stojijo nasproti Temeš-Kubinu štirje srbski polki s tremi baterijami artilerije in dvema eskadronoma kavalerije. Tem srbskim četam poveljuje Stefan Stefanovič.

Dva srbska trgovinska parnika zajeta.

Pri Kočevarju so zajeli avstrijski patroljni čolni dva srbska trgovinska parnika, ki sta nameravala vtihotapiti v Srbijo vojni kontraband. Zajeta parobroda se imenujeta »Vardar« in »Car Nikolaj«.

Srbski most pri Belgradu razdrt.

Avstrijsko mesto Zemun leži ravno nasproti Belgradu. Obe mesti veže železni most. Prihajala se poročila, da so Srbi razstrelili most. Zadnja poročila pa pravijo, da so ga le razdrli.

Trije srbski častniki v Bruku -- prijeti.

V Bruku ob Muri so prijeli v ponedeljek popoldne, dne 27. t. m., tri lepo oblečene moše, o katerih se je sumilo, da so srbski častniki. Ko so jih preiskali, se je dognalo, da so res srbski častniki. Dva od teh sta častnika pehote, eden pa je srbski vojaški zdravnik. V spremstvu vojaškega oddelka 7. pešpolka so jih odvedli na c. kr. policijsko ravateljstvo v Gradcu. Obvestili so o tem tudi štajersko namestništvo.

Kaj delajo vele-vlasti?

Ruska še cinca semintje in premišlja, ali bi ostala nepristranska ali bi se z vso vojno silo postavila ob stran Srbije. Njena zaveznica Francija pa dela na to, da se vojska omeji samo na Avstrijo in Srbijo. Francoski denarni mogotci še ne želijo svetovne vojske. Francoski vladni krogi uplivajo radi tega na

Rusijo pomirjevalno. V istem smislu kakor Francija dela tudi Anglija. Angleško časopisje je nam dokaj prijazno in priznava, da zastopamo nasproti Srbiji pravično stvar.

Prav odločno pa je nastopila Nemčija za to, da se nobena druga država ne vmešava v avstrijsko-srbski spor. Zagrozila je Franciji in Rusiji, da bo nastopila Nemčija z vso svojo vojaško močjo, ako bi katera od teh držav začela dejanski podpirati Srbijo. Italija se je izjavila, da pripoznava opravičenost našega nastopa proti Srbiji in zatrdila, da se bo obnašala v slučaju vojske nepristranski. To je od Italije dovolj, kajti to je tudi največ, kar smo si upali od Italije pričakovati.

Uloga Rusije.

Rusija bo igrala v nastalem avstrijsko-srbskem sporu morda kmalu jako veliko ulogo. Umetno je torej, da skrbno zasledujemo njene korake, kakor tudi različne glasove ruskega časopisja. Tako prihaja nekemu nemškemu listu z dne 27. t. m. sledeči brzojav iz Petrograda: Rusija bo pripravljena, z vsemi sredstvi, ki jih ima kot velesila, da odgovori na vsak prvi znak njenega omalovaževanja.

Rusija mobilizira.

Rusija se še do danes ni odločila, ali bo Srbijo podpirala z orožjem ali jo bo pa pustila na cedilu in ji pomagala le pri mirovnih pogajanjih. Vendar se pa Rusija za vse slučaje pripravlja. Dala je mobilizirati dva vojna kora, in sicer v Odesi in Kijevu. Pravi, da se to zgodi le iz previdnosti. Nemški cesar je brzojavil ruskemu carju, naj ostane nepristranski. Toda vojna stranka na ruskem dvoru dela z vsemi močmi, da bi nagnila carja k temu, da poseže z orožjem vmes. Ako Rusija res seže po orožju, potem se bo polje vojnih dogodkov strahovito razširilo. Nemčija priskoči takoj z vso vojno silo Avstriji na pomoč. Nemčija je na vse pripravljena.

Delna mobilizacija v Nemčiji.

Nemčija je odredila delno mobilizacijo. Cesar Viljem vrnil se je dne 17. t. m. v Berlin, kjer se bodo vršila nadaljnja odločilna posvetovanja o položaju.

Pozor! Novejša poročila se nahajajo na zadnji strani pred inserati.

Italija je na naši strani.

Italija bo šla, če bo treba, z nami v boj; kajti dne 26. t. m. je poslala kraljeva italijanska vlada naši vladi izjavo, da bo v morebitnem oboroženem sporu med Avstrijo in Srbijo zavzela prijazno in zavezniško odgovorjajoče stališče. Z izrazom zadovoljstva in pa hvaležnosti se je vzela ta izjava na znanje. Imamo torej poleg Nemčije drugo zvesto zaveznico na svoji strani! Bati se nam ni!

Naznanilo sv. Očetu.

Avstrijska vlada je naznanila noto (spomenico), ki jo je izročila Srbiji, tudi sv. Očetu. To je naredilo v vseh katoliških krogih izredno dober utis. S tem je pripoznala Avstrija zopet slovesno, da smatra sv. Stolicu ravnopravno z drugimi samostojnimi in neodvisnimi vladami.

Slovenski fantje gredo navdušeno na vojsko.

Na tisoče in tisoče slovenskih fantov in mož je poklicanih, da branijo našo ljubo Avstrijo. Mesto Maribor je polno vojaštva, ulice polne onih, ki čakajo na cesarsko suknjo. Dasi ravno so morali marsikateri zapustiti doma svoje drage: stariše, brate, sestre, ženo in otročiče, vendar hiti vse z velikim veseljem v vojašnice in od tam na bojno polje. Veselo ukanje in prepevanje domoljubnih pesmi se razlega po Mariboru. Mariborski kolodvor je podoben velikemu vojaškemu taborišču. Vsake pol ure pripelje dolgi vlak nove stotine bojevnikov za domovino. Slovenski fantje in možje so takoj, ko se je zaznalo, da jih kliče cesar na brambo domovine, zapustili svoj dom in hiteli brez obotavljanja na določeno jim mesto. Komisijske, ki sprejemajo v vojasnicah došle rezerviste, delajo z velikim naporom noč in dan, a skoro ne morejo zmagati dela. Vsak bi bil rad prvi na vrsti, da bi čim prej šel s puško v roki sovražniku nasproti. Le malo vidiš med vpoklicanimi žalostnih obrazov; izvzete so seveda uboge žene, ki spremljajo svoje može.

V torek zjutraj je bila mariborska bazilika Matere Milosti od 4. ure naprej polna fantov in mož, ki gredo na vojsko. Spovednice so bile oblegane, kakor ob kakem velikem romanju. In kako pobožno so ti branitelji domovine molili, s kako pobožnostjo prejel sv. obhajilo! Slovenec je dober in zvest katoličan in kot tak zvest in junaški branitelj Avstrije.

Te dni se odpravljajo vojaki na jug. Ko vlaki odhajajo, sliši se veselo prepevanje bojnih in domoljubnih pesmi. Sliši se le en klic: Ko bi le že skoraj mogli udariti nad Srba!

Slovenski mladeniči in možje! Le s korajžo in veseljem na boj! Domovina gleda s ponosom na vas in pričakuje od vas, da boste v polni meri vršili svojo dolžnost! Z Bogom!

Naprej tedaj, junaški roj,
Za dom, za drage v hrabri boj
Tja sred sovražnih čet!
Med nami vsak je cel junak,
Naj pade tretji, drugi vsak
Da bo le dom oti!

Velikansko navdušenje za Avstrijo v Sarajevu.

V Sarajevu vlada nepopisno navdušenje za vojsko; po ulicah se vrše velikanski domoljubni nastopi. V nedeljo, dne 26. t. m. zvečer, so korakali po mestu v spremstvu mnogoštevilne množice častniki in službe prosto moštvo z godbo na čelu. Prišli so pred konak, kjer jih je čakal deželni predsednik Potiorek, obdan od generalitete. Množica je zapela cesarsko pesem in deželni predsednik je imel navduševalec govor, ki se je končal z „Živio!“-klici cesarju, armadi in državi. Nato se je med pevanjem domoljubnih pesmi pomikal sprejeto dalje; v gruči zbrano ljudstvo je pozdravljalo sprejeto v nepopisno navdušenostjo. Na poti v konak se je sprejeto ustavilo na enem mestu, kjer se je izvršil napad na prestolonaslednika in njegovo soprogo; ljudstvo je za hip umolknilo in nato glasno molilo za dušni pokoj visokih žrtev.

Denar imamo.

Za vojsko je potreben denar. Avstrijski in ogrski finančni minister bosta vsekakor še te dni podvzela potrebno, da si preskrbita denar. Voditelj avstrijskega finančnega ministra, baron Engel, je že 25. junija s pošto hranilnico kot načelnico avstrijskih hranilnic stopil v stik in jo obvestil, koliko da bo potreboval denarja. Pred vsem potrebuje okroglo 300 milijonov kron. Poštna hranilnica se je že pogajala z dunajskimi bankami (velikimi hranilnicami), ki so predlagale, da naj se izdajo 5%ne zakladne zadolžnice za dobo 2 let, ki se bodo prodajale doma in v inozemstvu ter se zato glase na zlato. Tudi ogrski finančni minister izda najbrže v kratkem zakladne zadolžnice, ki bodo vsebovale najbrže tudi 5%. Poleg tega svot pa razpolagata obe finančni upravi z zelo izdatnimi denarnimi sredstvi. Poštna hranilnica je zadnje čase iz bank dvignila do 282.000.000 kron. Odpovala je tudi več dolgov. Ima pa avstrijski finančni minister še 100.000.000 kron iz zadnjega posojila na zakladne zadolžnice. Obe vladi imata pri avstro-ogrski banki naloženo 200—250 milijonov kron. Vsekakor smo za vojsko v denarnem oziru prav dobro preskrbljeni.

Avstrijec zapuščajo Srbijo.

Ogrska parnika „Arad“ in „Zrinji Miloš“ sta v ponedeljek, dne 27. t. m., pripeljala iz Beograda v

Zemun 3500 avstrijskih in ogrskih državljanov. Iz Zemuna so se odpeljali v svoje rojstne kraje deloma z železnico, deloma po Donavi s parniki. Okoli 2000 Avstrijcev pa je še v ponedeljek čakalo na nove parnike, da jih prepeljejo na domača tla. Varstvo čez naše državljane v Srbiji je prevzel nemški poslanik baron Grisinger.

Za dom med bojni grom!

Zastava že razvita je,
Morilna cev nabita je,
Nabrušen bridki meč!
Zdaj puško v dlan in meč ob stran,
Napočil je krvavi dan,
Ura! u boj besneč.

Naš boj je svet in svet naš roj,
Saj kliče nas u hrabri boj
Naš Bog, naš car, naš dom!
Brez straha in trepeta smo,
Nezmagana mi četa smo,
Ura! med bojni grom!

Se en pozdrav ti, dragi dom,
Poprej ko gremo v bojni grom,
Med bitve hrum in šum!
Se en pozdrav vam, dragi vi,
Spomin na vas podžiga kri,
Povzdiga nam pogum.

Kot orel čuva dom in rod,
Tako svoj rod in dom nezgod
Braniti hčemo mi!
Kot iz oblakov blisk in tresk
Orjaške hraste stene v pesk,
Sovrage stremo mi!

Naprej tedaj, junaški roj,
Za dom, za drage, v hrabri boj
Tja sred sovražnih čet!
Med nam vsak je cel junak,
Naj pade tretji, drugi vsak,
Da bo le dom oti!

Srbski grehl.

Avstro-ogrsko vlada je v ponedeljek, dne 27. t. m. poslala tujim poslanštvom novo spomenico, v kateri se opisujejo vzroki nastopa zoper Srbijo. Glasi se:

Velikosrbsko gibanje, ki ima namen, južne dele Avstrije odtrgati od naše države in jih združiti s Srbijo v skupno državno enoto, sega daleč nazaj. To gibanje je doseglo za časa, ko se je združila Bosna in Hercegovina z Avstrijo, svoj višek in je javno nastopilo s svojimi cilji. Med tem, ko je na eni strani srbsko časopisje hujskalo na boj zoper našo državo, ustanavljale so se razne organizacije, ki so vršile priprave za vojsko. Vodilno ulogo teh organizacij je igrala glavna organizacija „Narodna Obrana“. To društvo je bilo ustanovljeno po nekem prekucskem odboru, sestavljala se je pa „Narodna Obrana“ pod vodstvom višjih srbskih državljanov in častnikov; med njimi sta bila general Janković in bivši minister Jovanović. Ta organizacija je bila popolnoma odvisna od srbskega zunanjega ministrstva. Tudi majorja Voja Tankošić in Milan Pribičević spadata k ustanoviteljem in voditeljem „Narodne Obrane“. Kot cilj si je izbralo to prekucsko društvo izobrazbo in širitev prostovoljnih čet za bodočo vojsko zoper Avstrijo.

Osrednji odbor „Narodne Obrane“ je v svojem glasilu enakega mena izdal poročilo, v katerem so razni članki poročali o delovanju in ciljih te organizacije. To poročilo pravi, da je glavna naloga „Narodne Obrane“, stopiti v zvezo z bližnjimi in daljnimi brati onstran meje ter drugimi prijatelji po širnem svetu. Avstrijo označuje in smatra za prvo in največjo sovražnico. „Narodna Obrana“ je pridigovala potrebo boja z našo državo in je to smatrala kot sveto narodno dolžnost. V sklepnem članku je „Narodna Obrana“ pozivala vlado in srbsko ljudstvo, naj se z vsemi sredstvi pripravlja na boj.

„Narodna Obrana“ je imela po izjavi nekega svojega voditelja ustanovljeno posebno šolo, v kateri so se izobraževali mladi Srbi za četaše zoper Avstrijo. To šolo sta vodila srbska stotnika, nadzorovala pa sta jo general Janković in stotnik Pribičević. Četaši so se v tej šoli učili streljati, metati bombe, polagati mine, spuščati v zrak železnice, mostove i. dr.

Po slovesni izjavi srbske vlade l. 1909 se je videlo, kakor da bi hotelo to društvo razpasti. Ta pričakovanja pa se niso obistinila, temveč se je velesrbsko gibanje po srbskem časopisju širilo naprej. Ko se je izvršil napad na bosanskega deželnega načelnika Varešanina, se je napadalca v srbskih listih slavilo kot narodnega mučenika ter se je njegov čin še posebej poveljeval. Ti listi se niso razširjali samo v Srbiji ampak so se po dobro organiziranih vohunih utihotali tudi v našo državo.

Pod istim vodstvom kot pri ustanovitvi, je bila „Narodna Obrana“ pozneje zopet središče agitacije zoper Avstrijo. Tej agitaciji se je pridružila celo Zveza srbskih strelcev s 762 društv. Zveza Sokolov z 2500 člani in še več drugih društev. Nastopila so ta društva pod krinko kulturnega (izobraževalnega) dela ter razglašala, da jim leži na srcu edino duševni in telesni razvoj srbskega naroda, kakor tudi gospodarski napredek. Poleg tega pa je „Narodna Obrana“ v svojem glasilu priobčila preurejen načrt organizacije, v katerem pravi, da je sveta dolžnost in skrajna potreba, se z vsemi silami boriti zoper Avstrijo, temu najnujšemu in prvemu sovražniku. S puskami in kanoni naj gre srbsko ljudstvo zoper Avstrijo in naj z vsemi sredstvi skrbi, da bo Avstrija premagana, da pridejo avstrijske pokrajine, kjer prebivajo srbski bratje, izpod avstrijskega jarma.

„Narodna Obrana“ je izdajala posebne oklice in govore, kateri so se širili in govorili na predavanjih in raznih srbskih slavnostih bosanskih društev. Na teh prireditvah so se javno nabirali udje za to velesrbsko organizacijo in njene podružnice. Preiskuje se se, ali je istina, da so srbska sokolska društva notela priklopiti v neko tajno zvezo sorodna jim društva v Avstriji. Po posebnih zaupnikih se je strup podpiranja zoper Avstrijo širil med odrasčeno in nerazodno srbsko mladino. Tako je srbski častnik Milan Pribičević, član „Narodne Obrane“, premotil nekega domobranskega častnika in nekega orožniškega poročnika, da sta zapustila avstrijsko armado. V šolah in učiteljskih se je razvila obširna agitacija ter se je na zaželeno vojsko z Avstrijo vojaštvo pridno pripravljalo. Posebni srbski zaupniki so odobili od Narodne Obrane nalogo, da v slučaju vojske razderejo prometna sredstva, to je železnice, ceste in mostove, ter povzročijo med ljudstvom vstajo in nemire.

Tej spomenici je avstrijska vlada priložila priloge, s katerimi dokaže resničnost svojih trditev.

Buren vojni svet v Beogradu.

Nek uradnik konaka (srbskega kraljevega dvora) je v krogu svojih prijateljev izjavil, da v soboto, dne 25. t. m. dopoldne še ni bilo čisto nič odločenega, se li naj odgovori na avstrijsko noto ali ne. Obrnili smo se na generala Putnika, tako pravi dalje, ki je bival na letovišču v Glajenbergu in je bil brzojavno poklican v Beograd ter ga vprašali, je li armada pripravljena. Odgovor se pa ni glasil tako, kakor smo ga pričakovali. Zato sta se ministrski predsednik Pašić kakor tudi finančni minister Paču zbalu in svetovala, da se srbska vlada vda in sporazume. Odločil pa je prestolonaslednik Aleksander, ki je kakor besen udaril s pestjo po mizi in ki o kakem sporazumljenju ni hotel nič vedeti. Pri tem ga je pa še podpiral general Janković, ki je izjavil, da bo prišlo do prekucije, ako bi se razpustila „Narodna Obrana“ in da on potem v tem slučaju ne more biti odgovoren za vladarsko hišo.

Predržni odgovor Srbije.

Srbski odgovor na našo spomenico ima namen, javnost premočiti, kakor da bi bila srbska vlada pripravljena v polni meri, ugoditi našim zahtevam. V resnici pa veje v notni duh neodkritosti, ki jasno kaže, da ni srbski vladi prav nič resno na tem, da napravi konec velesrbskim težnjam, katere je do sedaj podpirala. Noto vsebuje tako dalekosežne pridržke in omejitve, da postane nekoliko točk, s katerimi je našim zahtevam nekaj privolila, popolnoma brez pomena. Osebito je Srbija pod ničevno pretvezo popolnoma odklonila našo zahtevo, da se udeležijo naši c. kr. uradniki pozvedb in preiskav, s katerimi bi se poiskali na srbskih tleh se nahajajoči udeleženci in skrivci sarajevskega umora. Istotako je obljuba, da bo srbska vlada zatirala državi sovražno časopisje, naravnost odklonjena. Naše zahteve, naj srbska vlada razpusti organizacije, katerih smoter so protiaustrijske težnje, in poskrbi, da se taksne organizacije ne bodo v bodoče snovale, Srbija sploh ni v svojem odgovoru uvaževala. Ker so naše zahteve zares skromne, da ne morejo biti bolj, in zasledujejo le namen, da si ohranimo mir in red na jugovzhodu monarhije, moramo smatrati srbski odgovor na našo noto kot nezadovoljiv. Da se pa sicer tudi srbska vlada dobro zaveda, da je njen odgovor nezadovoljiv, svedoči najbolj dejstvo, da predlaga koncem svoje note, naj se rešitev spora izroči posebnemu razsodišču in da je že 3 ure, predno je dala odgovor, odredila mobilizacijo srbske armade.

Srbski kraljevi dvor v Kragujevacu.

Srbski kraljevi dvor in srbska vlada sta se, kakor smo že v ponedeljkovi posebni številki poročali, preselila v Kragujevac. Pod knezom Milošem je bil Kragujevac prestolno mesto. L. 1838 pa je postal zopet Beograd srbska prestolnica. Dolgo časa je bil Kragujevac središče omike v Srbiji. Tam se je odprla prva srednja šola, žensko izobraževališče in vojaška šola; v njem se je tiskala tudi prva srbska knjiga in se igrala na gledališkem odru tudi prva srbska igra. Dandanes slovi Kragujevac, ker se nahaja v njem veliko vojaško skladišče za orožje, nadalje livarna za topove, tovarna za puške, bombe in druge vojaške potrebe. Kakih 8 km proč od Kragujevca v gorovju se nahajajo praharne za smodnik. Kragujevac je zaobil v naši avstrijski javnosti žalosten sloves, ker so se v njem izdelale bombe, ki so se metale na našega prestolonaslednika Franc Ferdinanda.

Srbske vojne priprave.

Srbija je naredila velike vojne priprave. Vsa kemu, ki je še vezan na vojaško službo, je strogo prepovedano, deželo zapustiti. Na bosanski meji so vse trdnjave v obrambnem stanju. Donavska divizija je že zbrana. Za poveljnika je imenovan general Janković, ki je bil predsednik „Narodne Obrane“, o kateri, kakor je znano, zahteva avstrijska nota, da se razpusti. To njegovo imenovanje vzbuja občno pozornost.

Srbske in črnogorske priprave.

Mobilizacija srbske armade hitro napreduje in se gladko razvija. Uvrščenje srbske bojne sile v osrednji Srbiji bo v nekaj dneh končano. Ob Donavi stojijo le slabe opazovalne straže, več kilometrov za njimi pa so pripravljene pomožne čete. V srbskem de-

lu nekdanjega Sandžaka je veliko gibanje in premikanje vojnih čet. Novourajena divizija v Novem bazaru je poslala močne čete proti Priboju ob bosanski meji.

Tudi v Črni gori so mobilizacijske priprave v polnem tiru. Rezerviste kličejo s posebnimi seli od kraja do kraja. Črnogorske čete se zbirajo ob zahodni meji (ob Hercegovini in Dalmaciji) v več skupinah. Okoli Mikšića stojijo že številnejše čete. Pri Plevlju (v nekdanjem Sandžaku) stojijo manjše čete z artilerijo. V kotlini Grahovo in pri Njegušu sta zbrani dve brigadi. V črnogorskih utrdbah na Lovčenu se delajo z mrzlično naglostjo priprave. Tovorne živali nosijo vojno gradivo na zahodno mejo. Kralj Nikita in vlada so se preselili v Podgorico. Črnogorske in srbske čete v Sandžaku so že v tesni prijateljski zvezi.

Vojska že napovedana!

V torek, dne 28. julija ob 4. popoldan se je

Srbiji napovedala vojska

Besedilo se glasi:

Ker kraljevska srbska vlada na spomenico, ki ji jo je izročil dne 23. julija 1914 avstro-ogrski poslanik v Belgradu, ni povoljno odgovorila, je c. in kr. (avstro-ogrsko) vlada prisiljena, da sama poskrbi za varstvo svojih pravic in teženj in da s v to svrhu posluži oborožene sile. Avstro-ogrsko se torej od tega trenutka nahaja v vojnem stanju. Avstro-ogrski minister za zunanje zadeve: Grof Berhtold.

Cesarjev oklic.

Hitro ko je cesar po svojem zunanjem ministru Srbiji napovedal vojsko, je poslal ministrskemu predsedniku grofu Stürgku pismo z oklicem, ki se naj razglasi vsem avstrijskim narodom. Oklic je prisrčen in navduševalen obenem ter bo izzval zopet novo ljubezen in spoštovanje do presvitlega cesarja. Pismo, v katerem je izročil grofu Stürgku oklic, se glasi:

„Ljubi grof Stürgkh! Odločil sem se, naročiti ministru moje hiše in za zunanje zadeve, da naznani kraljevski srbski vladi, da se je med mojo državo in Srbijo začelo vojno stanje. V tej osodepolni uri je treba, da se obrnem do svojih ljubih narodov. Zato vam naročam, da razglasite ta moj oklic.“

Stürgkh, I. r.

Franc Jožef, I. r.

Mojim narodom!

Najiskrenejše sem želel, da bi leta, ki mi jih je Bog v svoji milosti dotočil, posvetil delom miru in da bi svoje narode obvaroval pred težkimi žrtvami in bremenami vojske. Vendar božja Previdnost je hotela drugače.

Postopanje sovražstva polnega nasprotnika me sili, da v varstvo časti svoje države, v obrambo njene ugleda in moči, v zaščito njene posesti po dolgih letih miru prijemam za meč.

V svoji nehvaležnosti je kraljevina Srbija le prehitro pozabila, da so je moji predniki in jaz že od prvega početka državne samostojnosti do najnovejše dobe podpirali in pospeševali, ter je že pred leti stopila na pot odkritega sovražstva nasproti Avstro-Ogrski.

Ko sem po tren desetletjih blagoslovljenega dela v miru v Bosni in Hercegovini svoje vladarske pravice raztegnil tudi na ti deželi, je ta moj korak v srbski kraljevini, koje pravice s tem niso bile prav nič prikrasane, povzročil vzburke nebrzdane strasti in najbolj zagrizenega sovražstva. Moja vlada se je takrat poslužila lepe pravice močnejšega ter je z najskrajnejšo prijenljivostjo in milobo zahtevala od Srbije samo to, da zniža svojo vojno na mirovno stanje ter obljudi, da bo zanaprej hodila pota miru in prijateljstva.

V istem duhu zmernosti se je moja vlada, ko se je pred dvema letoma Srbija vojskovala proti turški državi, omejila na to, da varuje najvažnejše državne, življenske pogoje. Temu postopanju se ima Srbija v prvi vrsti zahvaliti, da je dosegla vojni namen.

Upanje, da bo srbska kraljevina uvaževala potrpežljivost in mirljubnost moje vlade in držala dano besedo, se ni izpolnilo.

Vedno višje plamti sovražstvo zoper mene in mojo vladarsko hišo, vedno bolj odkrito stopa na dan stremenje, s silo odtrgati neločljive dele avstro-ogrskega ozemlja.

Cez mejo sega zločinsko početje, ki hoče na jugovzhodu države izpodkopati temelje državnega reda, v ljudstvu, kateremu posvečam z očetovsko ljubeznijo vso svojo skrb, omaja i zvestobo do vladajoče hiše in do domovine, zapeljati doraščajočo mladino ter jo naučiti k zločinskim dejanjem blaznosti in veleizdajstva.

Vrsta morilnih naklepov, po načrtu pripravljenih in izvršenih zarot, koje strašen uspeh je mene in moje zveste narode zadel v srce, odkriva daleč vidno

krvavo sled onih tajnih spletkarij, ki so jih iz Srbije razpletli in vodili.

To neznosno početje se mora zaježiti, neprestanemu izzivanju Srbije se mora napraviti konec, ako hočemo, da se ohrani čast in ugled moje države nedotaknjena ter se njen državni, gospodarski in vojaški razvoj obvaruje neprestanega motenja.

Brezuspešno je moja vlada še zadnjikrat poskusila, da bi z mirnimi sredstvi dosegla svoj cilj ter Srbijo nagnila z resnim opominom k pameti.

Srbija je zavrnila umerjene in pravicoljubne zahteve moje vlade in odklonila, da bi izpolnila iste dolžnosti, ki so v življenju narodov naraven in potreben temelj miru.

Intakosem prisiljen, z orožjem ustvariti neizogibno jamstvo, da zagotovim svoji državi trajen mir na znotraj in na zunanaj.

V tem resnem trenutku se popolnoma zavedam vse dalekosežnosti svojega sklepa, svoje odgovornosti pred Vsemogočnim.

Vse sem prevdral in presodil! Z mirno vestjo nastopim pot, ki mi jo kaže moja dolžnost.

Zaupam na svoje narode, ki so se vselej v vseh viharjih zbirali v edinstvi in zvestobi okoli mojega prestola in bili vsikdar pripravljeni, prenašati za čast, velikost in moč domovine največje žrtve.

Zaupam na hrabro avstro-ogrsko armado, ki je polna požrtvovalne navdušenosti.

Zaupam tudi na Vsemogočnega, da bo podelil mojemu orožju zmago.

Isl, dne 28. julija 1914.

Stürgkh I. r.

Franc Jožef I. r.

Anglija posreduje. -- Avstrija odklanja.

Anglija je pozvala Nemčijo, Italijo in pa Francijo, da se po svojih zastopnikih v Londonu snidejo in posvetujejo, kako bi se zabilil vojni spopad med Avstrijo in Srbijo. Obenem je zaprosila Anglija avstro-ogrsko in srbsko vlado, naj ne začneta vojske dokler ni posvetovanje končano.

Ta angleški predlog je za Avstrijo žaljiv in poniževalen. Mi sami vemo, kaj delamo in ne bomo hodili pred sodni stol drugih držav. Tudi sredstvo, kako se lahko zabrani vojska, je celemu svetu že znano. Srbija naj sprejme naše zahteve do zadnje pičice in nam plača odškodnino za dosedanje mobilizacijske stroške. Drugega sredstva ni!

Avstrija je odklonila angleški predlog in odgovorila, da je za njo tudi radi tega brez pomena, ker je vojsko že napovedala. Anglija bo torej iskala potov, da vsaj omeji vojsko med Avstrijo in Srbijo!

Srbski oklic.

Srbski uradni list „Srpske Novine“ objavlja naslednji oklic na srbski narod:

„Srbskemu narodu! Pred dvema dnevoma je avstro-ogrsko vlada izročila srbskemu narodu spomenico z gotovimi zahtevami. Odgovoriti bi bili morali na njo v soboto do 6. ure zvečer. Zažugala nam je obenem, da pretrga z nami prijateljske razmere, ako ne odgovorimo ugodno.“

Zaupamo na Boga, na naše pravice in na naše prijateljstvo z velesilami, katere si — o tem smo prepričani — ravno tako želijo miru kakor mi. Upamo, da se bo spor rešil mirnim potom.

Ker je avstro-ogrski poslanik izjavil, da je z našim odgovorom nezadovoljen in da vsled tega razdre vse dosedanje prijateljske razmere, smatra srbska vlada za potrebno, da odredi za vse slučaje najbolj potrebne priprave v obrambo dežele.

Naša dolžnost je, da pozovemo narod, naj brani svojo domovino ter upamo, da bo sledil našemu domoljubnemu klicu.

Državljan, ki ne bodo poklicani pod orožje, pozivamo, da se zadržijo mirne na svojih domovih in izvršujejo svoja opravila.“

Ta oklic so podpisali vsi ministri. Samozvesti v tem oklicu ni prav nič. V oklicu tudi niso upali povedati, kakšne so naše zahteve. Ker jih dosedaj še tudi noben srbski list ni objavil, zato so srbskemu narodu neznane. Znamenje, kako slabo vest ima srbska vlada!

Naš cesar.

Cesar biva na letovišču v Islu. Toda počitka nima prav nobenega. Naporno dela dan za dnevom od ranega jutra do poznega večera.

Sedaj, ko je padla odločitev, je izrazil željo, da bi se preselil v Budimpešto, kjer bi bil bližje bojišču.

Ko je v pondeljek naš belgrajski poslanik baron Giesl bil pri cesarju, je cesar z veseljem in velikim zadoščenjem govoril o navdušenju za vojsko med vsemi narodi in domoljubnih čustvih, ki so se zadnje dni pokazala po celi državi. Presviti vladar je telesno in duševno krepek ter čil.

V torek je sprejel cesar tudi prestolonaslednika Karl Franc Jožefa.

Naš prestolonaslednik.

Prestolonaslednik Karl Franc Jožef se je v torek, dne 28. julija ob 4 na 1. uro popoldne podal na obisk bavorskih princev in princezinj, ki so na obisku pri našem cesarju v Islu. Spremljal ga je njegov

komornik princ Lobkovic. Na ulicah zbrana ljudska množica je prestolonaslednika viharno in navdušeno pozdravljala. Pri cesarju je bil ob 3. uri popoldne obed cesarjeve družine, katerega so se udeležili bavorski princ Leopold s princezino Gizelo ter več drugih dostojanstvenikov. Ko se je vračal prestolonaslednik od obeda, ga je ljudska množica po ulicah zopet navdušeno pozdravljala.

Rusije se ne bojimo!

Cepnav bi se omejitev vojske med Avstro-Ogrsko in Srbijo ne uresničila in bi Rusija posredovala za Srbijo, ni nobenega vzroka za strah, ker:

1. v Rusiji vlada sedaj štrajk, kakršnega še ni doživela nobena država — ruski uradni podatki niso resnični —;

2. v Rusiji živeti Poljaki komaj čakajo ugodne prilike, da udeležijo svoje želje (po odcepitvi od Rusije);

3. nikjer ni tako zelo ukoreninjen anarizem in nihilizem (prekucustvo) kot na Ruskem;

4. tista država — to je Švedska —, ki ima pričati Ruski še star dolg za pred 200 leti odvzeto Finsko, kjer žive podaniki pod najhujšim hlapčevstvom, ne bo ostala mirna;

5. za Rusijo tako usodni vojni dogodki 1. 1904. pri tistem narodu (Japonci), ki jih je zadel, še niso pozabljeni, ker uspehi niso bili v nikakem razmerju z velikimi zmagami. Ta država namerava sedaj priti do tistih uspehov, ki so ji bili takrat vsled drugih vzrokov odrečeni;

6. pomorska velesila (Angleška), ki že dalj časa zavzema v Mali Aziji trdno stališče, ne bo opustila nobene prilike, da se še bolj utrdi in da vzdrži zaprte morske ožine Dardanel.

Rumunija mobilizira.

V Rumuniji se vrši pod pretvezo, da se ohrani mir, veliko gibanje čet. 18. artilerijski polk, nek navbični polk in 34. pešpolk so zapustili Konstanco. Na posebni vlak so naložili topove, namenjene v Kalaraš. Topove bodo postavili ob obrežju Donave. Jako so pomnožili garnizije v Dobriču in Črni vodi ter v vseh mestih, ki leže na meji proti Bolgariji. 4 podonavski monitorji, 7 ladij za stražo in 2 torpedna čolna so odpluli iz Galaca mimo Črne vođe v smeri proti Silistriji. Rezervni častniki se kličejo. Gibanja čet niso baje namenjena samo proti Bolgariji, ampak služijo tudi kot varnostne odredbe za slučaj avstrijsko-srbske vojske.

Bolgarija mobilizira.

Bojno razporeženo v Bolgariji vedno bolj in bolj raste in to se kljub temu, da ruski in rumunski poslanik z vso resnostjo svarita Bolgarijo pred vsakim vmešavanjem v avstrijsko-srbski spor. Macedonski voditelji Bolgarov, ki imajo jako velik upliv, silijo, da se obračuna s Srbi, ki so obrnili orožje proti Bolgarom ter jih oropali Macedonije. Jako značilno je, da držijo sicer popolnoma rusko misleče stranke kljub resnim ruskim opominom z makedonskimi bolgarskimi voditelji. Pričakuje se, da se kralj Ferdinand ne bo mogel več dolgo upirati splošni ljudski želji. Mobilizacija Bolgarije se bo izvršila pod pretvezo, da se hoče le odgovoriti gotovim rumunskim odredbam in ne morda iz sovražstva proti Srbiji. Rumunija je namreč tudi mobilizirala in postavila svoje čete ob bolgarski meji.

Vojna sila Srbije.

„Militärische Rundschau“ poroča: Srbija mobilizira lahko 5 starih divizij in sicer: podonavsko, timoško, šumadijsko, drinsko in moravsko, katerim pa priključijo lahko še rezervne divizije, kar tvori potem skupno pravo srbsko armado. Vrh tega ima Srbija še par divizij v novem ozemlju. Tu postavi lahko pet divizij in sicer: ibarsko s sedežem v Novem Pazaru, kosovsko s sedežem v Prištini, vardarsko s sedežem v Skoplju, bregalniško s sedežem v Stipu in bitolsko s sedežem v Bitolju. Te pa še niso dovolj organizirane, ker Srbija za to ni imela dovolj časa. Računa pa se, da prideta od srbskih divizij iz novega ozemlja v postev 2 diviziji. Srbska armada se zbira v krožju Kragujevca, Valjeva in Kruševca. Močnejši armadni oddelki, s komitaškimi predstražami, se nahajajo ob Drini v bližini Užic. Smatra se, da prično tu Srbi s prodiranjem in da se bodo skušali tu združiti s črnogorsko armado.

Srbsko bojišče in razvrstitev srbske armade.

Ko se naši fantje vozijo na jug, da pogledajo v Srbijo, je jako umestno in koristno, ogledati si že več ali manj znane kraje, ki bodo postali torišče avstrijsko-srbskih spopadov.

Srbsko mejo proti severu od Rače do Zemuna-Belgrada dela reka Sava, ki se tu izliva v Donavo; Donava tvori potem mejo do Oršove. Obe reki imata zelo mnogo vode, sta zelo široki. Na več krajih celo čez 1200 m in sta plovni. Radi tega sta za naglo gibanje vojaštva jako velika ovira, katero še povečajo dalekosežna močvirja ob bregovih. Ti so na ogrski strani skoro povsod ravni, še-le od Baziaša do Oršove se vleče ob ogrskem obrežju gorovje, ki je skozin-skoz precej strmo in visoko. Srbsko obrežje nadkri-ljuje skoro na celi mejni črti, osobito pa v smeri Obrenovca-Belgrad-Smederevo ogrsko obrežje. Od Kostolača do Golubača spremljajo srbski breg nizki hri-